UDC 78.071.4
DOI 10.33287/222160

Громченко Валерій Васильович,
доктор мистецтвознавства,
професор кафедри «Оркестрові інструменти»,
проректор з наукової роботи
Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки
тел. (097) 470 - 23 - 10
e-mail: gromchencko.valeriy@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-2446-2192

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕМАТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗИКАНТА»

Метою статті є визначення тематично-змістовної послідовності представлення навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта» в її концептуально-логічній системі викладення освітнього курсу. Коло **методів** науково-дослідницького процесу ґрунтується на використанні низки теоретичних, а також емпіричних прийомів вивчення означеної теми, а саме – аналізу і синтезу, індукції та дедукції, структурно-функціональному підході, методу вистежування об’єкту дослідження, безпосередньо застосованого під час викладання означеної дисципліни у сьогочасному навчально-освітньому процесі. **Наукова новизна** теми обумовлюється відсутністю звернення науковців до педагогічно-своєрідних ознак викладання сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності музиканта-вченого, підкреслимо, у контексті концептуально-логічної послідовності викладення тематичного матеріалу даного освітнього курсу. **Висновки**. Означена у статті послідовність викладення тематичного матеріалу окресленої навчальної дисципліни, обумовлюється магістрально-функціональним значенням одного з найпоширеніших видів наукової публікації – наукової статті, що у світлі вищеозначеного навчального курсу постає своєрідно-консолідуючою, концептуально-логічною, керівною ідеєю у формуванні тематично-змістовної послідовності викладення означеної дисципліни. Саме структурна черговість відповідних компонентів у написанні наукової статті (UDC, DOI, ORCID, Annotations, Key words,

Literature, References) та її подальше представлення у наукометричних базах, зокрема Google Academy (Google Scholar), Copernicus, РІНЦ, Web of Science, Scopus, електронних каталогах Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України, зумовлює усвідомлення наукової статті як характерологічної концептуально-тематичної основи викладання даної навчальної дисципліни.

Ключові слова: навчальна дисципліна, інформаційні технології, наукова діяльність, наукова стаття, вчений, тема, освітній курс.

Громченко Валерий Васильевич, доктор искусствоведения, профессор кафедры «Оркестровые инструменты», проректор по научной работе Днепропетровской академии музыки им. М. Глинки

Концептуально-тематические основы преподавания дисциплины «Современные информационные технологии в научной деятельности музыканта»

Целью статьи является определение тематически-содержательной последовательности представления учебной дисциплины «Современные информационные технологии в научной деятельности музыканта» в её концептуально-логической системе преподавания образовательного курса. Круг **методов** научно-исследовательского процесса основывается на использовании ряда теоретических, а также эмпирических приёмов изучения обозначенной темы, а именно – анализа и синтеза, индукции и дедукции, структурно-функциональном подходе, методе отслеживания объекта исследования, непосредственно применённого во время преподавания данной дисциплины в современном учебно-образовательном процессе. **Научная новизна** темы обуславливается отсутствием обращения ученых к педагогически-своеобразным чертам преподавания современных информационных технологий в научной деятельности музыканта-ученого, подчеркнём, в контексте концептуально-логической последовательности изложения тематического материала обозначенного образовательного курса. **Выводы.** Очерченная в представленной статье последовательность изложения тематического материала данной учебной дисциплины, обуславливается магистрально-функциональным значением одного из наиболее распространённых видов научной публикации – научной статьи, которая в свете вышеотмеченного учебного курса является своеобразно-консолидирующей, концептуальной, руководящей идеей в формировании тематически-содержательной последовательности

изложения дисциплины. Именно структурная поочередность определённых компонентов в написании научной статьи (UDC, DOI, ORCID, Annotations, Key words, Literature, References) и её дальнейшее представление в наукометрических базах – Google Academy (Google Scholar), Copernicus, РІНЦ, Web of Science, Scopus, электронных каталогах Национальной библиотеки Украины им. В.И. Вернадского НАН Украины, обуславливает осознание научной статьи как характерологической концептуально-тематической базы дисциплины.

Ключевые слова: учебная дисциплина, информационные технологии, научная деятельность, научная статья, ученый, тема, образовательный курс.

Hromchenko Valerii, doctor of Arts, professor of chair «Orchestral instruments», vice rector of research for Mikhail Glinka academy music of Dnepropetrovsk region

Conceptual and thematic basis teaching of the discipline „Modern information technologies in the scientific activity of a musician"

The purpose of the article is to determine the thematic-meaningful sequence of presentation of the academic discipline „Modern information technologies in the scientific activity of a musician" in its conceptual-logical system of teaching an educational course. The range of **methods** of the research process is based on the use of a number of theoretical as well as empirical techniques for studying a designated topic, namely, analysis and synthesis, induction and deduction, a structural-functional approach, a method of tracking the research object, directly applied during the teaching of this discipline in modern educational process. **The scientific novelty** of the topic is conditioned to the lack of attention of scientists to the pedagogically peculiar features of teaching modern information technologies in the scientific activity of a musician-scientist, we emphasize, in the context of the conceptual and logical sequence of presenting the thematic material of the designated educational course. **Conclusions.** The sequence of the presentation of the thematic material of this academic discipline outlined in the presented article is determined by the main-functional meaning of one of the most common types of scientific publication – a scientific article, which in the light of the above-mentioned training course is peculiarly consolidating, conceptual and logical, the guiding idea in the formation of the thematic-meaningful sequence of the presentation of this discipline. It is the structural sequence of certain components in writing a scientific article (UDC, DOI, ORCID, Annotations,

Key words, Literature, References) and its further presentation in scientometric databases – Google Academy (Google Scholar), Copernicus, RISC, Web of Science, Scopus, electronic catalogs of the National Library of Ukraine named after V. Vernadsky, determines the awareness of the scientific article as a conceptual and thematic basis of this discipline.

The key words: academic discipline, information technology, scientific activity, scientific article, scientist, topic, educational course.

Постановка проблеми. Стрімка активізація нетрадиційних форм концертної, фестивально-конкурсної, а також культурно-просвітницької діяльностей, активно означених у сьогоденні дистанційним принципом мистецько-творчої взаємодії, максимально усталює у сучасній художній практиці явище інформаційно-технологічної комунікації. «Вже зараз можна спрогнозувати, що роль дистанційних форматів у музичній індустрії, театрально-концертному менеджменті, фестивально-конкурсному русі, музичній освіті, науці та інших видах соціальної і мистецької активності значно зросте, буде урізноманітнюватися спектр онлайн-послуг, удосконалюватиметься їхня якість» [1, 8].

Вочевидь, сучасна музична педагогіка не може залишатися осторонь цих доленосно-глобалізаційних звершень, адже відповідаючи потребам суспільства, вона, водночас, формує і вектор соціально-культурного розвитку новочасного соціуму. Наукова діяльність музиканта-студента, здобувача вищої освіти, безумовно, є пріоритетною складовою вищих щаблів навчально-освітньої системи, зокрема аспірантури. Відтак, розвиток професійного фахівця не можливий без усталення його проблемно-аналітичної діяльності, а саме – науково-дослідницької практики майбутніх музикантів-професіоналів, які здатні покладати в основи художньо-творчої діяльності не лише музично-виконавські, методико-педагогічні компоненти, але й дослідницько-наукову складову загальної культурно-мистецької практики.

У різноманітті векторів діяльнісного потенціалу людини складно віднайти сферу без використання сучасних інформаційних технологій. Розповсюджуючись через мережу інтернет, різноманітна інформація стає швидко доступною, відносно певних запитів до її пошуку. «Інтернет-технології носять безперечно революційний характер, що можна порівняти з винайденням книгодрукування. У широкий вжиток входять технічні засоби, за допомогою каналів електронної комунікації постає змога отримувати практично необмежений доступ до інформаційних ресурсів людства» [2, 91].

Наголосимо, що саме тут і виникає проблема свідомого використання відповідної інформації, представленої засобами сучасних технологій. У навчально-освітньому процесі, зокрема для аспірантів, це питання вивчається у рамках дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта». Створення можливості щодо досягнення свідомого максимально-результативного оперування музикантами-вченими інформаційними технологіями, вбачається у розробці концептуально-тематичної системи вищеозначеного освітнього курсу, що й формує відповідну музично-педагогічну проблему.

Актуальність презентованого дослідження обумовлюється не лише новизною вищеокресленного освітнього курсу в навчальних планах академії ім. М. Глінки, необхідністю означення відповідної специфіки використання інформаційних технологій у науковій діяльності музиканта-вченого, але й важливістю кристалізації певної концептуально-логічної тематичної послідовності викладання даної начальної дисципліни.

Огляд літератури. Проблеми впровадження новітніх інформаційних технологій у науковому та, взагалі, навчально-освітньому процесах, вивчаються багатьма сучасними вченими. Так, у сфері музичної педагогіки вищеозначене питання розробляється дослідниками Г.Р. Швидків [7], Н.А. Прохоровою [4], Л.К. Ураловою [6]. Особливості роботи з базами даних у соціокультурному та науково-дослідницькому векторах вивчаються І.М. Вінічук [2], Л. Гавріловою та Н. Вороновою [3]. Мистецький контекст у застосуванні сучасних інформаційних технологій набуває виразного означення у наукових працях О. Берегової [1], Л. Торнтон [8]. Але ж, підкреслимо, що сучасні інформаційні технології, на жаль, не розглядаються науковцями у рамках конкретної навчальної дисципліни, з виокремленням її концептуально-тематичної структури, відповідної послідовності викладення певного освітнього курсу. У переліку аналізованої літератури означимо також робочу програму навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта», що можна окреслити як відповідний матеріал дослідження [5].

Метою статті є визначення тематично-змістовної послідовності представлення навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта» в її концептуально-логічній системі викладення освітнього курсу.

Об’єктом дослідження постає навчальна дисципліна «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта», а **предметом**

– концептуально-тематична специфіка викладання окресленної дисципліни у сфері сучасної музичної педагогіки.

Виклад основного матеріалу. Вищеозначена навчальна дисципліна належить до нормативної частини плану навчального процесу з підготовки докторів мистецтва, розробленого у Дніпропетровській академії музики ім. М. Глінки (рівень вищої освіти – третій (освітньо-творчий), ступінь вищої освіти – «Доктор мистецтва», галузь знань – 02 «Культура і мистецтво», спеціальність – 025 «Музичне мистецтво», період викладання дисципліни – І семестр, загальна кількість годин – 90, практичні заняття – 30, самостійна робота – 60, тижневих годин для денної форми навчання – 2).

Поряд з такими навчальними курсами як «Теоретичні основи музичного тезаурусу», «Науковий практикум з мистецтвознавства», зазначена дисципліна складає основу циклу професійної підготовки майбутніх фахівців царини професійної музично-виконавської діяльності. Вивчення вищеозначеного курсу має наметі, насамперед, набуття знань, а також відповідних навичок стосовно використання музикантом-вченим ряду наукометричних баз, задля процесів цитування, максимально швидкого знаходження спеціалізованої інформації, відповідної комунікації з науковцями та, безумовно, здійснення максимально широкої апробації результатів власної науково-дослідницької діяльності. У світлі загальних тематичних обріїв навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта», вивчаються, поміж іншого, й міжнародні ідентифікатори наукових праць, ідентифікація особистості вченого у новочасному науково-інформаційному просторі, відповідні наукові класифікатори, особистісно-професійні покажчики наукової практики музикантів-вчених.

У лоні цілей вищеозначеної дисципліни виокремимо також і комплексну професійну підготовку фахівців з музичного мистецтва до роботи в академічних навчально-освітніх закладах; активне виховання у здобувачів освіти цінностей педагогічної професії, формування відповідального і сумлінного ставлення до педагогічної праці та, безумовно, різноманітної пролонгації професійного музичного мистецтва. Серед завдань означеної навчальної дисципліни – оволодіння майбутніми фахівцями відповідним комплексом практичних, а також теоретичних знань щодо використання сучасних інформаційних технологій, підкреслимо, у власній науково-дослідницькій та апробаційній діяльності.

Акцентуватимемо, що на сьогодні інформаційні технології у сфері професійного академічного музичного мистецтва вивчаються у багатьох мистецьких навчальних закладах. Але, слід наголосити, що вони пов'язані, передусім, із взаємодією концертної, творчої, композиторської, а також викладацької діяльностей сучасних митців, залишаючи дещо осторонь науково-дослідницьку роботу музикантів-вчених, як таку, що полишена конкретної професійної музично-виконавської практики. Таким чином, постає необхідність вивчення практичних реалій, певних функцій інформаційних технологій у науковій активності музиканта-вченого, сфери академічного музичного мистецтва.

Н.А. Прохорова, вивчаючи інформаційно-комунікаційні технології у навчально-мистецькому процесі, констатує, що термін «інформація» «використовується у таких значеннях: повідомлення про якісь події або відомості про навколишній світ та процеси, що в ньому відбуваються; відомості, що передаються від людини до людини усно, письмово чи будь-яким іншим способом; нові відомості, які прийняті, зрозумілі і оцінені користувачем інформації; відомості, або повідомлення про щось» [4, 122]. Стосовно поняття «технологія», щойно згадувана дослідниця стверджує його консолідуюче значення, наголошуючи, що «технологія містить у собі методи, прийоми, режим роботи, послідовність операцій і процедур, вона тісно пов'язана із застосовуваними засобами, обладнанням, інструментами, використовуваними матеріалами» [4, 122].

Відтак, об'єднуюче змістовно-формуюче значення феномену інформаційних технологій у сучасній науковій діяльності музиканта-вченого, дозволяє виокремити саме наукову статтю як найбільш концептуально-консолідуючий вид наукової публікації, що об'єднує в собі етапну результативність наукової практики та певні інноваційні технології у її представленні, котрі й постають у центрі педагогічної уваги навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта». У досягненні концептуального бачення наукової статті у світлі новочасних інформаційних технологій, тематично-змістовна послідовність викладання вищеозначеного освітнього курсу, може бути представлена у наступній логічно обумовленій системі. Програма дисципліни складається із двох тематично-змістовних модулів, а саме – «Інформаційно-комунікаційні технології у призмі структури наукової статті» (перший змістовний

модуль) та «Наукометричні бази як інформаційно-технологічна складова наукової комунікації вченого» (другий змістовний модуль).

До першого змістовного блоку належить послідовність тем, що відтворює певну структурність черговості складових наукової статті, а саме – «Універсальна десяткова класифікація», «Номери книжкових видань ISBN та ISSN», «Цифровий ідентифікатор DOI», «Реєстр ідентифікації вчених ORCID», «Інформаційно-технологічне значення анотацій та ключових слів у науковій статті», «Список використаних джерел і літератури як інформаційно-комунікаційна технологічна система», «Референс як інформаційно-комунікаційна система». Другий змістовний блок означеного навчального курсу складають такі теми як «Google Academy (Google Scholar)», «Наукометрична база РІНЦ», «Наукометрична база Copernicus», «Наукометрія Web of Science» та «Наукометрична база Scopus». В основі викладення кожної з вищеозначених тем постає діалектичний метод пізнання. Визначаються певні взаємозв'язки різних максимально характерних явищ, багатоманітних спеціалізовано-самобутніх процесів, що формують ствердження якісно нової мистецької дієвості, акцентуватимемо, заснованої на взаємозбагаченні відповідних художньо-виконавських та науково-аналітичних звершень професійного музиканта.

Підкреслимо, що теми з вищеозначеної дисципліни розкриваються у відповідності їх найбільш позитивних та негативних сторін, відносно наукової діяльності музиканта-вченого. Так, наприклад, говорячи про певну довершеність наукометричної бази Scopus, а саме про те, що дана база індексує наукові журнали, збірники наукових статей, матеріали наукових конференцій, дисертації, монографії, серійні книжкові видання та ін.; що класифікаційна система Scopus включає 24 основні тематичні розділи; що Scopus індексує наукові праці на різних мовах, наголосимо, за умови наявності в них розгорнутих анотацій на англійській мові; що слоган бази даних наукової періодики Scopus, тобто найбільш коротка, ємка фраза, рекламний девіз (описує основну конкурентну перевагу товару, послуги), – refine your research (покращить власне дослідження), слід закцентувати увагу й на тому, що, на превеликий жаль, лише біля 3% тематично-векторного спрямування бази Scopus належить науковим роботам сфери мистецтвознавства, культурології та гуманітарних наук.

У низці найбільш визначальних загальних компетентностей, означених у робочій програмі означеної навчальної дисципліни, виділимо здатність до планування та, безумовно, реалізації комплексних творчих мистецьких проектів, зокрема у міждисциплінарних галузях, на

основі відповідної системної художньої та наукової ідеології, безперечно, із використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. В ряді фахових компетентностей підкреслимо здатність митцем планувати й організовувати професійну, а також науково-інноваційну, творчу мистецьку діяльність в галузі професійного музичного мистецтва, зокрема у ситуаціях, що конче вимагають новітніх стратегічних підходів. У переліку відповідних програмних результатів навчання, наголосимо на спроможності музиканта планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних, мистецьких проектів, а також керувати роботою наукових, творчих колективів; використовувати певні інформаційно-комунікаційні технології у педагогічній, творчій, менеджерській, мистецькій, науково-інноваційній діяльностях. Перелік завдань для самостійної роботи вихованців, у світлі вищеозначеної навчальної дисципліни, складають наступні теми, а саме – «Ознайомлення з опціями інтерфейсу наукометричних платформ Web of Science, Scopus, Copernicus, Google Academy (Google Scholar)», «Вивчення вимог стосовно оформлення наукових статей, що подаються у збірники, представлені у наукометричних базах Web of Science та Scopus», «Створення наукового профілю у наукометричній базі Google Academy (Google Scholar)», «Електронні каталоги наукових робіт у Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського Національної академії наук України», «Електронні каталоги наукової періодики у наукових бібліотеках України».

Висновки. Означена у презентованій статті послідовність викладення тематичного матеріалу навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта», обумовлюється магістрально-функціональним значенням одного з найпоширеніших видів наукової публікації – наукової статті, що у світлі вищеозначеного навчального курсу постає своєрідно-консолідуючою, концептуально-логічною, керівною ідеєю у формуванні тематично-змістовної послідовності викладення означеної дисципліни. Саме структурна черговість відповідних компонентів у написанні наукової статті (UDC, DOI, ORCID, Annotations, Key words, Literature, References) та її подальше представлення у наукометричних базах, зокрема Google Academy (Google Scholar), Copernicus, РІНЦ, Web of Science, Scopus, електронних каталогах Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України, зумовлює усвідомлення явища наукової статті, як характерологічної концептуально-тематичної основи

викладання навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта».

Перспективою дослідження педагогічних особливостей даної навчальної дисципліни є застосування методів анкетування та опитування, під час поточного проведення практичних занять зі здобувачами освіти.

Список використаних джерел і літератури:

1. Берегова О.М. Нові формати дистанційної комунікації в музичному мистецтві: виклик часу чи перспектива розвитку в XXI столітті? *Сучасне музичне мистецтво як соціокультурне явище*. IV Всеукр. наук.-практ. дистанц. конференція, м. Дніпро, 6-7 квітня 2020 р. С. 3–8.
2. Вінічук І.М. Системи управління базами даних в соціокультурному секторі. *Мистецька освіта в культурному просторі України XXI століття*. Матеріали Міжнар. науково-творчої конф., м. Київ, Одеса, 28-30 квітня 2015 р. С. 91–93.
3. Гаврілова Л., Воронова Н. Журнали з музичного мистецтва та освіти в наукометричній базі SCOPUS: нетнографічний аналіз. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*. 2012. № 1. С. 88–103.
4. Прохорова Н.А. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні рисунку. *Мистецька освіта в культурному просторі України XXI століття.* Матеріали Міжнар. науково-творчої конф., м. Київ, Одеса, 28-30 квітня 2015 р. С. 121–123.
5. «Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності музиканта» [робоча прогр. навч. дисц.] / розр. В.В. Громченко. Дніпро: ДАМ ім. М. Глінки. 2021. 24 с.
6. Уралова Л.К. К проблеме роли педагога-музыканта в условиях современных социальных коммуникаций. *Мистецька освіта в культурному просторі України XXI століття.* Матеріали Міжнар. науково-творчої конф., м. Київ, Одеса, 28-30 квітня 2015 р. С. 133–135.
7. Швидків Г.Р. Іноваційні методи та форми організації проведення індивідуальних занять з постановки голосу. *Мистецька освіта в культурному просторі України XXI століття*. Матеріали Міжнар. науково-творчої конф., м. Київ, Одеса, 28-30 квітня 2015 р. С. 135–137.
8. Thornton L. Music education at a distance. *Journal of music teacher education*. 2020. 29 (3). P. 3–6.

References:

1. Bereghova, O.M. (2020). New formats of distance communication in the art of music: the challenge of time or the prospect of development in the 21st century? Suchasne muzychne mystectvo jak sociokuljturne javyshhe. IV All-Ukrainian scientific-practical distance conf., Dnipro, April 6-7, P. 3–8 [in Ukrainian].
2. Vinichuk, I.M. (2015). Database management systems in the socio-cultural sector. Mystecjka osvita v kuljturnomu prostori Ukrajiny 21 stolittja. Materials International scientific and creative conf., Kyiv, Odessa, April 28-30, P. 91–93 [in Ukrainian].

3. Ghavrilova, L., Voronova, N. (2012). Journals on music art and education in the SCOPUS scientometric database: netnographic analysis. Mizhdyscyplinarni doslidzhennja skladnykh system, 1, 88–103 [in Ukrainian].
4. Prokhorova, N.A. (2015). Information and communication technologies in drawing education. Mystecjka osvita v kuljturnomu prostori Ukrajiny 21 stolittja. Materials Intern. Scientific and Creative conf., Kyiv, Odessa, April 28-30, P. 121–123 [in Ukrainian].
5. „Modern information technologies in the scientific activity of a musician" [working prog. of the disc.] / devel. V.V. Hromchenko. Dnipro: DAM im. M. Glinky [in Ukrainian].
6. Uralova, L.K. (2015). On the problem of the role of the teacher-musician in the conditions of modern social communications. Materials International scientific and creative conf., Kyiv, Odessa, April 28-30, P. 133–135 [in Russian].
7. Shvydkiv, Gh.R. (2015). Innovative methods and forms of organizing individual lessons on voice production. Materials International scientific and creative conf., Kyiv, Odessa, April 28-30, P. 135–137 [in Ukrainian].
8. Thornton, L. (2020). Music education at a distance. Journal of music teacher education, 29 (3), 3–6 [in English].

UDC 613.6.027;159.946:78.07
DOI 10.33287/222161

Березуцька Марина Сергіївна,
доктор філософії з музичного мистецтва,
доцент кафедри «Народні інструменти»
Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки
тел. (067) 965 - 31 - 66
e-mail: bermarser@ua.fm
https://orcid.org/0000-0002-5511-2195

Березуцький Володимир Іванович,
кандидат медичних наук,
доцент кафедри «Пропедевтика внутрішньої медицини»
Дніпровського державного медичного університету
тел. (067) 965 - 31 - 66
e-mail: bermarser@ua.fm
https://orcid.org/0000-0002-0989-2960

ПРОФЕСІЙНІ ХВОРОБИ РУК МУЗИКАНТІВ: ОДВІЧНА ПРОБЛЕМА

Мета статті – вивчення закономірностей розвитку міждисциплінарної взаємодії при вирішенні проблеми професійних захворювань рук музикантів протягом всієї історії. **Методологія** дослідження ґрунтується на історичному, джерелознавчому й аналітичному методах. Для досягнення цілі було проведено аналіз